

ACADEMIA MILITARĂ A FORTELOR ARMATE

ȘCOALA DOCTORALĂ „ȘTIINȚE MILITARE ȘI DE SECURITATE”

Cu titlu de manuscris

C.Z.U:355.4: 341.3 (043.3)

GÎRNEȚ IURIE

**NIVELUL STRATEGIC AL ARTEI MILITARE ÎN CONTEXTUL
NOILOR CERINȚE ALE LUPTEI ARMATE MODERNE**

SPECIALITATEA 581.01 – ARTĂ MILITARĂ

Rezumatul tezei de doctor în domeniul științe militare

CHIȘINĂU, 2025

Teza a fost elaborată în cadrul şcolii doctorale „Ştiinţe militare şi de securitate naţională”

Conducător:

MEREUȚĂ, Gheorghe, colonel (r)), doctor în ştiinţe militare, conferenţiar universitar.

Consultant ştiinţific:

NITŢU, Costinel colonel (r), doctor în ştiinţe militare şi informaţii, profesor universitar.

Referenţi oficiali:

1. MANOLACHI Constantin, doctor habilitat în ştiinţe politice, conferenţiar universitar;
2. ROMAN Vasile, doctor în ştiinţe militare şi informaţii, conferenţiar universitar.

Componenţa consiliului ştiinţific specializat:

Preşedinte: Stanciu Cristian Octavian, doctor în ştiinţe militare, profesor universitar.

Secretar ştiinţific: Ciubara Iurie, doctor în ştiinţe militare.

Membrii: 1. Coropcean Ion, doctor în ştiinţe politice;
2. Leşcu Anatolie, doctor habilitat în istorie, conferenţiar universitar;
3. Cîrciumaru Florian, doctor în ştiinţe militare, conferenţiar universitar;
4. Lehaci Nicolau Tudorel, doctor în ştiinţe militare, profesor universitar.

Susţinerea va avea loc la „23” mai ora 14.00, în şedinţa Consiliului ştiinţific specializat (D 581.01-24-121) din cadrul Academiei Militare a Forţelor Armate „Alexandru cel Bun”, mun. Chişinău, str.Haltei 23

Teza de doctor şi rezumatul pot fi consultate la biblioteca Academiei Militare a Forţelor Armate „Alexandru cel Bun” şi pe pagina web a ANACEC.

Rezumatul tezei a fost expediat la 04 aprilie 2025.

Secretar ştiinţific al Consiliului ştiinţific specializat,
Iurie CIUBARA , doctor în ştiinţe militare

Conducător/consultant ştiinţific,
Gheorghe MEREUȚĂ doctor în ştiinţe militare,
conferenţiar universitar

Autor
GÎRNEȚ Iurie

© GÎRNEȚ, Iurie, 2025

CUPRINS:

Repere conceptuale ale cercetării	4
Conținutul tezei	11
Concluzii generale și recomandări.....	22
Bibliografie.....	28
Adnotare.....	32
Foaie privind datele de tipar.....	35

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. La etapa actuală, mediul de securitate internațional este într-o continuă transformare și se caracterizează prin provocări complexe, determinate de evoluții ale unor fenomene, care însoțesc procesul de globalizare și care au afectat domeniul securității naționale. În pofida faptului, că pe agenda securității naționale a majorității statelor lumii predomină amenințările asimetrice, amenințările militare clasice nu și-au pierdut din importanță, dar din contra au devenit chiar mai pronunțate. În această ordine de idei menționăm că importanța componentei militare a puterii statului este în continuă creștere, din cauza menținerii premiselor declanșării unui conflict armat convențional. Un loc important în aplicarea instrumentarului militar îl ocupă strategia militară, care reprezintă nivelul superior al artei militare.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

Strategia militară ocupă un loc central în teoria și practica artei militare, constituind subiectul a numeroase discuții în cadrul procesului de conducere a unui stat. Gândirea strategică s-a format încă în Epoca Antică, ca domeniu de cunoaștere și analiză a artei comandanților de armate. În Evul Mediu și în perioada Modernă strategia a devenit o artă a războiului, care urma să indice căile de rezolvare a unor situații strategice complicate. Spre sfârșitul secolului XX, începutul secolului XXI strategia începe să cuprindă un spectru mult mai larg. Dacă în antichitate și Evul Mediu, strategia era tratată ca artă a comandantului de a conduce armata pe câmpul de bătălie, în perioada Modernă și începutul perioadei Contemporane, strategia se ocupa cu problemele planificării și conducerii războiului, atunci în prezent, strategia se ocupă, la general, de problemele existenței și dezvoltării unui stat. Totodată, apariția noilor mijloace de luptă, începând cu a doua jumătate a secolului XX, cum ar fi: armele nucleare, rachetele balistice, rachete de croazieră, precum și aparate de zbor fără pilot capabile să execute lovituri pe întreaga adâncime strategică, sisteme de cercetare și lovire cu precizie înaltă, sisteme informaționale performante, au produs schimbări esențiale în conducerea și desfășurarea luptei armate la nivel strategic. În acest sens, în perioada postbelică cât și în prezent au apărut diferite teorii, care ulterior au fost testate, atât în cadrul aplicațiilor militare, cât și în conflicte militare din această perioadă. Rezultatele au demonstrat, că până în prezent, strategia militară, ca domeniu specializat al artei militare, în conducerea acțiunilor militare la nivel strategic, nu a reușit să răspundă la toate provocările apărute, datorită schimbărilor produse în desfășurarea luptei armate moderne. Printre autorii de referință îi menționăm pe: Sun Tzu [79], Xenofon [54], Mauricius [32], Niccoló Machiavelli [73, 74], H. Lloyd, H.D. Bülow, C. Clausewitz [5], G. Jomini [68], Liddell Hart [67], André Beaufre [1,2], Ferdinand Foch [55], Leon S. Fuerth, Edward N. Luttwak [31], Charles de Gaulle [3], John Fuller [56], Giulio Douhet, Hervé Coutau Bégarie [7], L.

Rendulich [76], F. Kiulman [71], G. Walter [59], Gh. Logofătu [30], C. Soare [40, 41, 42, 43, 44], C. Onișor [37, 38], T. Grozea [39], G. Văduvă [45,46,47,48,49,50,51,52,53], C. Popescu [39], M. Mureșan [34,35,36], V. Sokolovskii [78], Gh. Jukov [70], V. Varenikov [60,61,62,63,64,65,66], V. Triandafilov [80], A. Svecin [77], A. Jeltov [69], S. Mihalev [72], S. Akhromeev [57,58] S. Postnikov [75], Gh. Mereuță [33], N. Chimerciuc [4] și I. Coropceanu [6].

Problemele cercetării constau în faptul că, datorită lipsei de concepte adecvate în conducerea luptei armate la nivel strategic, în condițiile schimbărilor provocate de progresul tehnico-științific, au condiționat multiple eșecuri în realizarea scopurilor politico-militare propuse în contextul mediului de securitate internațional, regional și național.

Reieșind din cele menționate, propunem spre cercetare următoarele blocuri de probleme:

- studierea diverselor abordări privind existența unui domeniu situat între politică și strategia militară în cadrul procesului de conducere, specializat în operarea cu instrumentele puterii de stat, reprezintă un obiectiv al cercetării. Denumirile de „strategie globală”, „strategie mare”, „strategie de securitate națională” și „strategie politică” atribuite acestui domeniu de către teoriile existente corespund ariei de acoperire a responsabilității strategice;

- în literatura științifică contemporană, conceptul de „strategie militară” este abordat în mod diferit. În prezent, există necesitatea de a revizui acest concept, având în vedere noile cerințe ale luptei armate moderne;

- conținutul strategiei militare prezentat în bibliografia științifică de specialitate, precum și în documentele strategice ale diferitor state, nu cuprinde întregul spectru de misiuni pe care strategia militară trebuie să le abordeze pentru realizarea obiectivelor politico-militare. Acest fapt poate conduce la apariția unor complicații în conducerea sistemului militar în cazul declanșării unor crize sau conflicte militare;

- metodele existente de elaborare a strategiilor militare nu asigură o analiză suficientă a factorilor determinanți ai desfășurării luptei armate la nivel strategic. În contextul actual, datorită schimbărilor ce au loc în desfășurarea luptei armate, inclusiv la nivel strategic, apare necesitatea de a revizui metodele existente și de a perfecționa metodologiile complexe, care în procesul estimării strategice ar conduce la obținerea unor rezultate mai calitative;

- în Republica Moldova nu există o concepție unitară privind strategia militară. În prezent, arta și știință strategică națională se află la etapa de reconceptualizare, bazându-se pe două școli strategice: cea occidentală și cea rusă. Actualmente, există necesitatea elaborării unor noi concepte de strategie militară, care să corespundă cerințelor mediului de securitate regional;

- concepțiile existente despre formarea și organizarea forțelor armate, precum și procedeele de acțiune strategică aplicate în cadrul războaielor (conflictelor militare) declanșate în contextul noului mediu de securitate, adesea au dus la un impas strategic, datorită devierii de la cerințele luptei armate moderne.

Ipoteza de cercetare: Conducerea și desfășurarea luptei armate la nivel strategic, în cadrul conflictelor (războaielor) declanșate în contextul noului mediu de securitate, va duce la realizarea scopurilor politico-militare, dacă vor fi aplicate noi metodologii de elaborare a strategiilor militare, bazate pe analiza și studierea factorilor strategici determinanți, de asemenea, prin aplicarea de către forțele armate a noilor concepte de conducere a acțiunilor militare de nivel strategic.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul prezentei lucrări este cercetarea nivelului strategic al artei militare în contextul noilor cerințe a luptei armate moderne.

Atingerea scopului trasat impune realizarea următoarelor **obiective de cercetare:**

- a analiza istoriografia cercetării nivelului strategic al artei militare în literatura de specialitate occidentală și a statelor post-sovietice;
- a analiza reperele teoretico-conceptuale ale nivelului strategic al artei militare existente în Republica Moldova;
- a determina metodologia cercetării nivelului strategic al artei militare în contextul noilor cerințe ale luptei armate;
- a evidenția corelația dintre artă militară, strategie militară și lupta armată;
- a analiza bazele teoretico-conceptuale ale strategiei militare;
- a cerceta fundamentele teoretico-metodologice ale strategiei forțelor, strategiei mijloacelor și strategiei operaționale;
- a determina zonele de acțiuni militare din Republica Moldova;
- a evalua riscurile și amenințările strategice și militare în contextul geopolitic al Republicii Moldova;
- a identifica forțele armate necesare pentru respingerea eventualelor agresiuni asupra Republicii Moldova;
- a prezenta conceptele strategice operaționale pentru apărarea Republicii Moldova.

Metodologia cercetării științifice. Cercetarea nivelului strategic al artei militare a impus necesitatea combinării mai multor metode și tehnici de cercetare, care răspund unor variate cerințe și au un caracter interdisciplinar, ce au favorizat realizarea obiectivelor de cercetare. Pentru înțelegerea profundă a nivelului strategic al artei militare în contextul luptei armate moderne, au fost folosite următoarele *metode general-științifice*: analiza și sinteza; inducția și deducția; metoda istorică și

metoda istoriografică; comparația. Dintre *metodele particular-științifice* caracteristice științei militare, au fost aplicate: metoda studierii materialului faptic, metoda cartografică, analiza geografico-militară a teatrului de acțiuni militare. Ca *Metode științifice de cunoaștere empirică* a nivelului strategic al artei militare, în contextul luptei armate moderne, au fost utilizate: observația, metoda experimentală, metoda simulării acțiunilor militare și modelării.

Noutatea științifică se exprimă prin efectuarea unei cercetări cuprinzătoare și integrate a nivelului strategic al artei militare, adaptată la noile cerințe ale luptei armate moderne, care reflectă bazele teoretico-metodologice ale strategiei militare, principiile și procedeele de conducere și desfășurare a acțiunilor militare. Prezentarea metodologiei de elaborare a strategiilor militare, caracteristice noilor cerințe ale luptei armate moderne, consolidează suportul științific al strategiei militare a Republicii Moldova, oferă o soluție practică pentru asigurarea securității naționale, având potențialul de a influența politicile de apărare la nivel național.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul științelor militare constă în identificarea unor soluții în domeniul strategiei militare, care să contribuie la asigurarea apărării naționale a Republicii Moldova în contextul mediului actual de securitate regională.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă derivă din contribuția autorului la dezvoltarea teoriei strategice a Republicii Moldova. Studiul interdependenței dintre arta militară, strategia militară și lupta armată contribuie la o mai bună înțelegere a modului în care aceste elemente se influențează reciproc și pot fi integrate în practica militară a Republicii Moldova. Prin clarificarea aspectelor teoretico-metodologice, teza contribuie la o mai bună planificare și execuție a operațiunilor militare, consolidând fundamentul teoretic al strategiilor militare.

Valorificarea aplicativă a lucrării. Teza de doctorat constituie un suport teoretico-conceptual cu valoare aplicativă pentru studenții, masteranzii și doctoranzii din cadrul Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”. Lucrarea servește în calitate de sursă bibliografică și metodologico-didactică în procesul pregătirii profesionale a ofițerilor din cadrul Marelui Stat Major al Armatei Naționale și a cadrelor militare din structurile marilor unități. Concepțiile prezentate pot completa arsenalul teoretic și factologic al cercetărilor în domeniul științelor militare ale Republicii Moldova. Acest studiu poate fi util factorilor de decizie din cadrul sistemului de planificare strategică și operativă, preocupat de problemele asigurării securității și apărării naționale a Republicii Moldova.

Rezultatele științifice înaintate spre susținere:

- reieșind din complexitatea procesului de conducere a unui stat, considerăm necesară instituirea unui domeniu specializat între politică și strategie militară, care să fie denumit „strategia

generală”. Acest domeniu va administra elementele puterii de stat, pentru realizarea obiectivelor politice. Din punct de vedere instituțional, problemele strategiei generale vor fi în responsabilitatea puterii executive a statului;

- strategiile de ramură vor fi subordonate strategiei generale, care va stabili obiective și sarcini pentru strategiile de ordin informațional, diplomatic, economic și militar. La rândul lor, strategiile de ramură vor determina modalitățile de realizare a obiectivelor strategice menționate, utilizând resursele și mijloacele disponibile;

- în prezent, nivelul strategic al artei militare a suferit schimbări semnificative, determinate de evoluțiile survenite în desfășurarea luptei armate, influențate de progresul tehnico-științific. În acest context, strategia militară rămâne componenta superioară a artei militare și, totodată, a devenit un domeniu al strategiei generale. Strategia militară reprezintă arta și știința de întrebuințare a forțelor armate ale statului în război, inclusiv de planificare și conducere a acțiunilor militare de mare amploare, în scopul realizării obiectivelor strategice;

- reieșind din noile cerințe ale luptei armate moderne și pentru a-și îndeplini cât mai eficient rolul în ecuația de putere a unui stat, strategia militară ar trebui să se axeze pe patru probleme esențiale: 1) evaluarea riscurilor și amenințărilor cu caracter militar și prognozarea caracterului viitorului război; 2) strategia forțelor; 3) strategia mijloacelor și 4) strategia operațională;

- în condițiile actuale, considerăm că metodologia bazată pe analiza situației strategice oferă posibilitatea evaluării obiective a factorilor determinanți ai desfășurării luptei armate la nivel strategic. Aceasta va facilita, în consecință, elaborarea calitativă a strategiilor militare, care să răspundă adecvat provocărilor militare actuale;

- aplicarea creativă a noilor concepții de formare și organizare a forțelor armate, inclusiv a noilor procedee de acțiune strategică în cadrul conducerii acțiunilor militare de nivel strategic, deduse ca rezultat al aplicării metodologiei bazate pe analiza situației strategice, va conduce la realizarea scopurilor politico-militare;

- aplicarea prezentei metodologii în Republica Moldova a condus, în final, la rezultatele așteptate. Aceasta a permis stabilirea și evaluarea calitativă a riscurilor și amenințărilor militare, prognozarea caracterului viitorului război, estimarea forțelor și mijloacelor necesare, în funcție de nivelul de amenințare și posibilitățile statului, inclusiv stabilirea procedeelelor de acțiune strategică, pentru realizarea obiectivelor politico-militare. Drept urmare, utilizarea acestei metodologii a condus la elaborarea unui proiect de strategie militară, care răspunde provocărilor mediului de securitate actual.

Aprobarea rezultatelor. Teza de doctorat a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale a Academiei Militare a Forțelor Armate, a fost examinată și susținută în ședința Consiliului Științific Specializat. Subiectele abordate în acest studiu fac parte din aria intereselor științifice ale autorului. Rezultatele investigației științifice sunt integrate în unele cursuri de specialitate din cadrul Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”. Rezultatele obținute au fost prezentate, discutate și aprobate în cadrul conferințelor naționale și internaționale organizate de Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul; Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din orașul Pitești, România; Universitatea Națională de Apărare „Carol I” din orașul București, România:

- Conferința științifică internațională „STRATEGIES XXI”, desfășurată pe data de 27-28 aprilie 2017, la Universitatea Națională de Apărare „Carol I” din orașul București, România;
- Conferința științifică internațională: „*Security strategic environment: Trends and challenges*”, desfășurată pe data de 18 mai 2017, la Centrul de studii strategice, securitate și apărare a Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”;
- Conferința științifico-practică internațională: „Perspectivele și problemele integrării în spațiul european al învățământului superior” desfășurată pe data de 07 iunie 2017, la Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul;
- Conferința științifică internațională „Accounting and finance - the global languages in business”, desfășurată pe data de 03 martie 2018, la Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din orașul Pitești, România;
- Conferința științifică internațională „Evoluția științei militare în contextul noilor amenințări la securitatea națională și regională”, desfășurată pe data de 6 decembrie 2018, la Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”.

Publicațiile la tema tezei: Cercetarea științifică a fost reflectată în șase articole și teze științifice publicate în „Revista Militară. Studii de securitate și apărare” (nr.1(17) /2017; nr.1(13)/2015, nr.1(9)/ 2013, nr.1(7)/2012, nr.1(4)/2011), un articol publicat în Revista de știință, inovare, cultură și artă „Academos” (nr. 3 (58) 2020), opt comunicate științifice publicate în materialele conferințelor cu participare internațională, cinci manuale de luptă și doctrine din cadrul Ministerului Apărării și un manual editat în cadrul Academiei Militare, printre care le vom menționa pe următoarele:

1. GÎRNET, Iurie. Unele considerații privind arta militară națională. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*, 2011, nr. 1(4), pp. 55-58. ISSN 1857-405X [19];

2. GÎRNEȚ, Iurie. Considerații privind structura forțelor armate. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*, 2012, nr. 1(7), pp. 29-33. ISSN 1857-405X;
3. GÎRNEȚ, Iurie, ZAVALSKI, Igor. Aspecte privind lupta armată în mediul urban. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*, 2012, nr. 1(7), pp. 80-90. ISSN 1857-405X [26];
4. GÎRNEȚ, Iurie, GIRNEȚ, Veaceslav. Politica și strategia. Repere istorice. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*, 2013, nr. 1(9), pp. 104-108. ISSN 1857-405X [22];
5. GÎRNEȚ, Iurie. „Războiul hibrid” între istorie și actualitate. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*, 2015, nr. 1(13), pp. 19-22. ISSN 1857-405X [16];
6. GÎRNEȚ, Iurie. Considerații privind noțiunea de „Război Hibrid”. În: *Republica Moldova în contextul noii arhitecturi de securitate regională*, 15 mai 2015, Chișinău. Chișinău: 2015, pp. 173-176. ISBN 978-9975-3048-7-0 [12];
7. GÎRNEȚ, Iurie. Tendințe, factori și perspective care vor influența conținutul, durata și succesul desfășurării operațiilor strategice în cadrul luptei armate. În: *Probleme actuale ale științei militare și securității naționale*, 16 mai 2016, Chișinău. Chișinău: Biroul editorial al Academiei Militare, 2016, pp. 174-178. ISBN 978-9975-3048-9-4 [28];
8. GÎRNEȚ, Iurie. Operațiile strategice în cadrul luptei armate: factori ce determină conținutul, durata și succesul. În: *Mediul strategic de securitate: tendințe și provocări*, 18 mai 2017, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, 2017, pp. 321-326. ISBN 978-9975-3174-2-9 [9];
9. GÎRNEȚ, Iurie. Abordări conceptuale privind conținutul strategiei. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*, 2017, nr. 1(17), pp. 55-58. ISSN 1857-405X [10];
10. GÎRNEȚ, Iurie. Operațiile de apărare în contextul unui război de intensitate mare. În: *Evoluția științei militare în contextul noilor amenințări la securitatea națională și regională*, 17 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: 2020, Vol. 1, pp. 94-110. ISBN 978- 9975-3345-6-3 [27] ;
11. GÎRNEȚ, Iurie. Fundamente teoretico-metodologice ale structurii forțelor armate. În: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2020, nr. 3(58), pp. 121-127. ISSN 1857-0461. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.4269513> [13].

Sumarul compartimentelor tezei. Structura tezei este compusă din Introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie, anexe, adnotări și lista abrevierilor.

Cuvinte-cheie: *luptă armată, artă militară, strategie militară, strategie de securitate națională, artă operativă, forțe armate, dispozitiv strategic, sistem de conducere, grupare de forțe de nivel strategic, grupare de forțe de nivel operativ, manevra strategică, procedee de acțiune*

strategică, teatru de război, teatru de acțiuni militare, zone de operații, direcții strategice, direcții operative, obiective strategice și operative.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** se argumentează actualitatea și importanța problemei abordate, se prezintă descrierea situației în domeniul de cercetare, problemele cercetării, ipoteza de cercetare, scopul și obiectivele tezei, metodologia cercetării științifice aplicată, noutatea științifică, problema științifică importantă soluționată, importanța teoretică și valoarea aplicativă, valorificarea aplicativă a lucrării, rezultatele științifice înaintate spre susținere, aprobarea rezultatelor, publicațiile la tema tezei și sumarul capitolelor tezei.

Capitolul întâi, intitulat **Istoriografia cercetării nivelului strategic al artei militare** descrie stadiul actual al cunoașterii în domeniul temei alese, în baza unei documentări detaliate. Capitolul conține o analiză critică a bibliografiei din domeniu. În baza studierii literaturii de specialitate, s-a făcut o analiză comparativă a situației existente în domeniu, s-a formulat problemele de cercetare și direcțiile de soluționare a lor.

Capitolul 1 este structurat pe două subcapitole. Subcapitolul 1.1 „Repere istoriografice ale cercetării strategiei militare” și subcapitolul 1.2 „Repere teoretico-metodologice ale nivelului strategic al artei militare în Republica Moldova”.

În subcapitolul 1.1 „Repere istoriografice ale cercetării strategiei militare” sunt prezentate viziunile și conceptele principalelor școli de strategie, cu privire la strategie. În cadrul studierii situației în domeniu am ajuns la concluzia, că problema strategiei este abordată diferit în principalele școli strategice. În subcapitolul 1.1.1 „Istoriografia cercetării nivelului strategic al artei militare în literatura științifică occidentală” este descrisă viziunea occidentală cu privire la problemele strategiei militare. Astfel, majoritatea școlilor din occident abordează strategia trilateral: politică; strategie mare (totală, integrală, națională) și strategie de ramură (printre care și cea militară).

Conform conceptelor occidentale strategia este arta și știința de a dezvolta și a angaja instrumentele puterii naționale într-un mod sincronizat și integrat, pentru a asigura atingerea obiectivelor naționale sau internaționale. La rândul strategiei militare, îi revine rolul de a conduce cu lupta armată într-un război sau conflict. Printre autorii de referință din occident preocupați de această problema se numără: H. Lloyd, H.D. Bülow, C. Clausewitz [5], G. Jomini [68], Liddell Hart [67], André Beaufre [1,2], Ferdinand Foch [55], Leon S. Fuerth, Edward N. Luttwak [31], Charles de Gaulle [3], John Fuller [56], Giulio Douhet, Hervé Coutau Bégarie [7], L. Rendulich [76], F. Kiulman [71], G. Walter [59]. Problema nivelului strategic al artei militare a fost cercetată și de

către cercetătorii din România. În acest context, merită atenție cercetările elaborate de către: Gh. Logofătu [39], C. Soare [40,41,42,43,44], C. Onișor [37,38], T. Grozea [29], G. Văduvă [45,46,47,48,49,50,51,52,53], C. Popescu [39], M. Mureșan [34,35,36].

O altă interpretare a strategiei se regăsește în literatura de specialitate ex-sovietică, care este descrisă în subcapitolul 1.1.2 „Cercetarea nivelului strategic al artei militare în literatura științifică ex-sovietică”. Strategii școlii sovietice, iar ulterior și celei ruse, spre deosebire de occident, promovează binomul: politică, strategie militară.

În comparație cu școala strategică occidentală, unde strategia mare are rolul de a coordona toate instrumentele puterii naționale, pentru realizarea scopurilor politice, în școala strategică ex-sovietică acest rol îi revine politicii, iar referitor la domeniul militar - politicii militare. Termenul de strategie, în școala strategică ex-sovietică, se referă la domeniul pregătirii și ducerii războiului, având denumirea strategie militară.

În opinia lor, politica îi revine rolul, atât pe timp de pace, cât și de război, de a coordona acțiunile instrumentelor puterii naționale, pentru asigurarea securității statului. Făcând referire la domeniul de apărare, anume politicii militare îi revine rolul de a lua toate măsurile, pentru a asigura apărarea țării. La rândul său, politica militară va stabili sarcini și obiective, pentru strategia militară.

Strategia militară se definește „ca un proces permanent de acțiuni desfășurate în scopul realizării în practică a politicii militare, doctrinei și concepției militare și reprezintă domeniul superior al artei militare, care cuprinde problemele planificării, organizării și conducerii războiului și a operațiilor strategice. Ea tratează problemele generale a construcției militare, pregătirii statului, economiei, populației și forțelor armate pentru război”.

Printre autorii de referință ce au abordat problemele conducerii și desfășurării luptei armate la nivel strategic se numără V. Sokolovskii [78], Gh. Jukov [69], V. Varenikov [60,61,62,63,64,65,66], V. Triandafillov [80], A. Svecin [77], A. Jeltov [69], S. Mihalev [72], S. Akhromeev [57,58] și S. Postnikov [75].

Viziunile existente în Republica Moldova cu privire la strategia militară, sunt prezentate în subcapitolul 1.2 „Repere teoretico-metodologice ale nivelului strategic al artei militare în Republica Moldova”. În țara noastră conceptul de strategie militară se abordează diferit, fiind influențat atât de către doctrinele occidentale, cât și cele ex-sovietice. În prezent, țara noastră nu dispune de o concepție unitară cu privire la strategia militară. Artă și știința strategică națională se află la început de cale, bazându-se pe ambele școli strategice: școala strategică occidentală și rusă. Totuși, această problemă abia începe să fie adusă în atenția cercetărilor, ceea ce ne propunem să realizăm

prezentul studiu. În opinia noastră, la etapa actuală problematica nivelului strategic al artei militare nu este suficient analizată, constituind o direcție de cercetare ce urmează de valorificat.

În Republica Moldova, lucrări, care cuprind aspecte din domeniul artei militare au fost susținute de Gh. Mereuță [33], N. Chimerciuc [4] și I. Coropceanu [6], care s-au referit tangențial și la strategia militară.

Ca urmare a studierii situației în domeniu am formulat următoarele probleme ale cercetării, existente în domeniu:

1. Analizând diferite viziuni privind ideea existenței unui domeniu separat în cadrul procesului de conducere, la intersecția dintre politică și strategia militară, observăm că această problemă rămâne nesoluționată. În același timp, denumirile de „strategie globală”, „strategie mare”, „strategie de securitate națională”, „strategie militară” atribuite acestui domeniu în teoriile existente corespund parțial ariei de acoperire a responsabilităților strategice ale acestuia.

2. În literatura științifică actuală, conceptul de „*strategie militară*” este tratat diferit. În prezent, există necesitatea revizuirii acestui concept, având la bază noile cerințe ale luptei armate moderne. Conținutul strategiei militare prezentat în istoriografia de specialitate și reflectat în documentele strategice ale diferitor state nu cuprinde întregul spectru de misiuni pe care strategia militară trebuie să le abordeze pentru realizarea obiectivelor politico-militare. Această lacună poate conduce la apariția unor complicații în conducerea sistemului militar în cazul declanșării unor crize sau conflicte militare.

3. Metodele existente de elaborare a strategiilor militare nu asigură o analiză suficientă a factorilor determinanți ai desfășurării luptei armate la nivel strategic. În contextul actual, datorită schimbărilor ce au loc în desfășurarea luptei armate, inclusiv la nivel strategic, apare necesitatea revizuirii metodelor existente și elaborării unor metodologii complexe care, în procesul estimării strategice, să conducă la obținerea unor rezultate mai calitative.

4. Concepțiile existente despre formarea și organizarea forțelor armate, precum și procedeele de acțiune strategică aplicate în cadrul războaielor declanșate, în contextul noului mediu de securitate, adesea au condus la un impas strategic din cauza devierii de la cerințele luptei armate moderne.

5. În Republica Moldova nu există o concepție unitară cu privire la strategia militară. În prezent, arta și știința strategică națională se află la început de cale, bazându-se pe ambele școli strategice: cea occidentală și cea ex-sovietică. Actualmente, există necesitatea elaborării unor noi concepte de strategie militară, care să corespundă cerințelor mediului de securitate național și regional.

Cel de-al doilea capitol, cu titlul „*Strategia militară în contextul noilor cerințe ale luptei armate moderne: aspecte teoretico-metodologice*” reflectă rezultatele cercetărilor teoretice de asemenea rezultatele originale obținute în baza cercetărilor la tema tezei . Capitolul este structurat pe 3 subcapitole: 2.1 Metodologia cercetării nivelului strategic al artei militare; 2.2 Corelația dintre artă militară, strategie militară și lupta armată; 2.3 Aspecte teoretice privind nivelul strategic al artei militare în contextul noilor cerințe ale luptei armate moderne.

În capitolul menționat pentru a soluționa problema existentă, am supus cercetării fenomenul luptei armate și procesul de conducere și interacțiunea dintre ele.

Lupta armată este un fenomen din cadrul războiului, care reprezintă acțiuni violente desfășurate, în mod organizat între două grupări de forțe, care urmăresc scopuri opuse.

La rândul său procesul de conducere este reprezentat de componenta politică și componenta militară, fiind reprezentată de arta militară.

Lupta armată nu a avut aceleași caracteristici permanent, ea a evoluat pe parcursul istoriei fiind dependentă de mulți factori. Unul din factorii cei mai importanți, care a reprezentat motorul, evoluția luptei armate, o reprezintă progresul tehnico-științific. Odată cu revoluția tehnologică din ultimele decenii, lupta armată a căpătat noi caracteristici, care corespunzător au produs schimbări masive în arta militară.

În această ordine de idei, cercetând procesul de conducere, de asemenea bazându-ne pe rezultatele cercetărilor științifice existente, am ajuns la concluzia, că într-adevăr în prezent, reieșind din complexitatea acțiunii de conducere a unui stat, ar fi mai rațional ca în conducerea proceselor ce au loc între politică și strategia militară, să fie repartizate unui domeniu specializat, care în acțiunile sale va fi mai mult apropiat de conceptul de strategie, decât de politică. În acest caz, politica va fi scutită de responsabilitatea de a conduce procesul de realizare a obiectivelor politice, ocupându-se doar de procesul de stabilire a obiectivelor politice, reieșind din specificul intereselor stabilite. Reieșind din cele relatate, considerăm mai rațională tratarea conceptului de strategie în varianta occidentală. Totodată, considerăm că denumirile existente, cu referire la acest domeniu strategic, nu acoperă toate situațiile existente, cuprinzând secvențial numai niște cazuri concrete. Așadar, pentru ca acest termen să devină universal considerăm că *compartimentul strategiei, care va avea rolul de a stabili căile de realizare a obiectivelor politice, trebuie să poarte denumirea de **strategie generală***. Totodată, *strategia generală va fi subordonată politicii. Ea va avea la dispoziție instrumentele puterii statului (informațional, diplomatic, economic și*

militar), care fiind puse în aplicare, vor contribui la realizarea scopurilor stabilite de către politică.

În acest context, strategia generală o putem defini astfel, că este arta și știința aplicării instrumentelor puterii naționale în scopul realizării obiectivelor politice.

Strategiei generale îi vor fi subordonate strategiile de ramură. Aceasta va stabili obiective și sarcini pentru strategiile menționate (informațională, diplomatică, economică și militară). La rândul său, strategiile de ramură vor stabili căile de realizare a obiectivelor strategice menționate, folosind forțele și mijloacele avute la dispoziție. Astfel, făcând referire la domeniul militar, modalitatea de aplicare a forțelor armate va fi stabilită de către strategia militară.

În cadrul sistemului de conducere al unui stat, problemele strategiei generale vor fi în responsabilitatea puterii executive, adică a guvernului țării.

Studiind subiectul cu privire la strategia militară, am ajuns la concluzia, că în prezent, nu există o viziune unică cu privire la strategia militară. Astfel, în concepția occidentală strategia militară este specializată în conducerea luptei armate la nivel strategic, atunci când în școala strategică ex-sovietică strategia militară este preocupată de problemele războiului.

Totodată, luând în calcul teoriile actuale de strategie militară, de asemenea cercetând particularitățile actuale ale desfășurării luptei armate la nivel strategic, și nu în ultimul rând, evoluția conducerii militare la nivel strategic, începând cu al Doilea Război Mondial până în prezent, am ajuns la concluzia, că în pofida faptului, că unele teorii tratează strategia militară ca un domeniu capabil să conducă războiului la general, totuși practic lucrurile evoluează altfel.

În această ordine de idei, pentru ca conceptul de strategie militară să corespundă totalmente cerințelor actuale ale luptei armate, considerăm oportun de a da o nouă definire.

Noua definiție este următoarea: „Strategia militară este componenta superioară a artei militare și în același timp, un domeniu al strategiei generale și reprezintă arta și știința de întrebuintare în război a forțelor armate ale statului, de asemenea, de planificare și conducere a acțiunilor militare de mare amploare, în scopul realizării obiectivelor strategice”.

O altă problemă, care în viziunea noastră rămâne nu pe deplin rezolvată, este problema conținutului strategiei militare. În urma analizei bibliografiei de specialitate s-a observat, că majoritatea teoreticienilor militari în lucrările lor pun accentul pe faptul, că strategia militară, în conținutul ei ar trebui să includă obligatoriu probleme referitoare la forțe și mijloace, precum și modalitatea de aplicare a lor, pentru realizarea obiectivelor stabilite. Totodată, în urma cercetării procesului de desfășurare a luptei armate la nivel strategic, am ajuns la concluzia, că actualmente, având acest conținut, strategia militară nu își îndeplinește pe deplin acele responsabilități, pe care le

are în cadrul procesului de conducere. În acest context, considerăm, pentru ca strategia militară să-și îndeplinească pe deplin rolul său în cadrul ecuației de putere *ar fi adecvat ca să aibă următorul conținut: riscuri și amenințări cu caracter militar și prognozarea caracterului viitorului război; strategia forțelor, strategia mijloacelor și strategia operațională.*

Având acest conținut, strategia militară va putea acoperi toată gama de responsabilizare, în procesul de conducere a luptei armate la nivel strategic. Așadar, strategia militară va cuprinde aria de prognozare a viitoarelor conflicte militare, va determina tipurile de armate și mijloace militare necesare în conflictele viitorului, și nu în ultimul rând, va stabili formele și procedeele cele mai adecvate, de desfășurare a acțiunilor militare la nivel strategic.

În comparație cu conceptele existente conținutul propus al strategiei militare va permite:

- să acopere toată gama de responsabilizare a strategiei militare, în procesul de conducere a luptei armate la nivel strategic;
- să răspundă în întregime funcțiilor de bază a strategiei militare;
- va încadra strategia militară într-un aspect logic și complet;
- legătură clară între amenințările militare, obiectivele strategice, forțele și mijloacele necesare și acțiunea strategică.
- ridicarea calității procesului de planificare și conducere a luptei armate la nivel strategic.

Problema existenței unei metodologii, care să permită analiza calitativă a factorilor strategici și ca rezultat elaborarea unei strategii adecvate rămâne în continuare deschisă. Actualmente, în știința strategică sunt prezentate metode separate, care permit elaborarea unor componente aparte din conținutul strategiei militare. Mai mult ca atât, unele din ele fiind depășite, reieșind din schimbările produse în desfășurarea luptei armate moderne. În acest context, considerăm, că în prezent, reieșind din complexitatea tot mai crescândă a conducerii acțiunilor militare la nivel strategic, este necesar de avut metodologii mult mai complexe de elaborarea a strategiilor militare, care să combine metodele separate și să cuprindă toată aria ei de responsabilitate.

Așadar, reieșind din caracteristicile mediului de securitate actual, de asemenea, noile cerințe ale luptei armate moderne, propunem ca în procesul de estimare strategică și elaborare a strategiei militare să se aplice o metodologie nouă, bazată pe analiza factorilor determinanți ai desfășurării acțiunilor militare la nivel strategic, denumită în continuare *metodologia bazată pe analiza situației strategice*. Această metodologie va include un șir de metode particulare, care ne va ajuta, atât în stabilirea și evaluarea riscurilor și amenințărilor militare, cât și prognozarea corectă a caracterului viitorului război (conflict militar), determinarea obiectivă a strategiei forțelor și mijloacelor, de asemenea a conceptelor operaționale de acțiune la nivel strategic. Așadar, metodologia bazată pe

analiza situației strategice, va cuprinde următoarele metode: *metoda de evaluare a amenințărilor militare bazată pe analiza situației strategice; metoda de prognozare a forțelor militare; metoda de prognozare a mijloacelor militare și metoda de elaborare a concepției strategice*. Prezenta metodologie dispune de metode, care vor permite o analiză detaliată a factorilor strategici determinanți și ca rezultat elaborarea, în parte a fiecărui element de conținut al strategiei militare. Deci, în comparație cu metodele existente, care se axau pe elaborarea unor elemente separate ale strategiei militare, prezenta metodologie este una mult mai complexă și va permite ca procesul de elaborare a strategiei militare să fie unul continuu, interactiv, flexibil și mai dinamic.

În comparație cu metodele existente metodologia propusă va permite: o analiză detaliată a factorilor determinanți ai luptei armate la nivel strategic; estimarea detaliată și calitativă a situației strategice; elaborarea, în parte a fiecărui element de conținut al strategiei militare; în comparație cu metodele existente, care se axau pe elaborarea unor elemente separate ale strategiei militare, prezenta metodologie este una mult mai complexă și va permite ca procesul de elaborare a strategiei militare să fie unul continuu, interactiv, flexibil și mai dinamic; o probabilitate mai mare de realizare a obiectivelor politico-militare.

Totodată subcapitolele 2.3.2., 2.3.3, 2.3.4, 2.3.5, vin să prezinte elemente noi de conținut ale componentelor strategiei militare, deduse în urma cercetării factorilor determinați ai desfășurării luptei armate la nivel strategic, cu descrierea detaliată a metodelor noi de elaborare ale acestora.

În același timp, în subcapitolul 2.3.5 „*Fundamente conceptuale și metodologice ale strategiei operaționale*” sunt prezentate concepte noi de apărare și ofensivă strategică, operații strategice, operații ofensive și de apărare, prezentate noi elemente din dispozitivul strategic. Totodată, reieșind din formele de acțiune strategică sunt prezentate procedee de acțiune strategică și forme de manevră, care vin să rezolve multiple situații strategice complicate.

În comparație cu conceptele existente, conceptele propuse vor permite:

- stabilirea clară a locului, rolului și destinației strategiei generale și strategiei militare, în cadrul procesului de conducere strategic;
- o ierarhizare clară și rațională a formelor și categoriilor de desfășurare a acțiunilor militare la nivel strategic;
- conducerea mai eficientă a acțiunilor militare la nivel strategic;
- probabilitatea mai ridicată pentru obținerea victoriei.

Concluzii la capitolul 2

1. Metodele existente de elaborare a strategiilor militare, nu asigură o analiză suficientă, a factorilor determinanți ai desfășurării luptei armate la nivel strategic. În contextul actual, datorită

schimbărilor ce au loc în desfășurarea luptei armate, inclusiv la nivel strategic, apare necesitatea revizuirii metodelor existente și elaborării unor metodologii complexe care, în procesul estimării strategice, ar conduce la obținerea unor rezultate mai calitative.

2. Cercetând fenomenul conducerii politice și militare a unui stat, precum și bazându-ne pe rezultatele cercetărilor științifice existente, concluzionăm că ar fi mai rațional să se constituie un domeniu specializat denumit „strategia generală” între politică și strategia militară, care va avea un rol subordonat față de politică și îi vor fi subordonate strategiile sectoriale, inclusiv strategia militară.

3. În condițiile acțiunilor militare contemporane strategia militară este determinată de următorii factori: 1) *poziția geografică a statului*; 2) *caracteristicile geografico-militare ale teatrului de acțiuni militare*; 3) *caracterul riscurilor și amenințărilor militare* (inamicul potențial); 4) *caracterul viitorului război*; 5) *potențialul demografic al statului*; 6) *potențialul economic al statului* și 7) *progresul tehnico-științific*. În procesul de elaborare a strategiei militare este necesar să se desfășoare o analiza detaliată a factorilor menționați [10].

4. În urma analizei factorilor determinanți ai desfășurării luptei armate la nivel strategic, am ajuns la concluzia că strategia militară este o componentă a artei militare, care reprezintă arta de întrebuințare în război a forțelor armate ale statului. Planificarea și conducerea acțiunilor militare de mare amploare rămâne un domeniu important de responsabilitate al strategiei militare.

5. În cadrul științei militare, teoria strategiei militare este responsabilă de studierea și cercetarea procesului de conducere a luptei armate la nivel strategic. Strategia militară reprezintă un domeniu al strategiei generale, care este responsabilă de aplicarea instrumentului militar al statului în cadrul asigurării securității naționale. Pentru ca strategia militară să-și îndeplinească funcțiile în cadrul procesului de conducere a acțiunilor militare, considerăm necesar ca aceasta să includă următoarele elemente: 1) *evaluarea riscurilor și amenințărilor cu caracter militar*, 2) *prognostarea caracterului viitorului război*, 3) *strategia forțelor*, 4) *strategia mijloacelor* și 5) *strategia operațională*.

6. În scopul estimării reale a situației strategice și elaborării calitative a strategiilor militare, considerăm necesară aplicarea în cadrul procesului de planificare strategică a unei *metodologii bazate pe analiza situației strategice*. Această metodologie va cuprinde următoarele metode: 1) metoda de evaluare a amenințărilor militare bazată pe analiza situației strategice; 2) metoda de prognozare a forțelor militare; 3) metoda de prognozare a mijloacelor militare și 4) metoda de elaborare a concepției strategice.

7. În acțiunile militare moderne, aplicarea în cadrul conducerii strategice a concepțiilor noi de formare și organizare a forțelor armate, a procedeeleor noi de acțiune strategică, deduse ca rezultat al aplicării metodologiei bazate pe analiza situației strategice, va conduce la realizarea scopurilor politico-militare.

Capitolul 3. „Studiu de caz – acțiunea componentei strategice a artei militare în cazul unei agresiuni armate asupra Republicii Moldova”

În capitolul trei, pe baza unui studiu de caz realizat pe Republica Moldova s-a aplicat în practică conceptele teoretice prezentate în capitolul doi. Capitolul cuprinde patru subcapitole, care fiecare din ele reprezintă un element din conținutul strategiei militare. Totodată, în acest capitol, aplicând metodologia propusă, s-a încercat prezentarea unei strategii militare ale Republicii Moldova, care după părerea noastră răspunde mult mai eficient provocărilor medului de securitate actual. Astfel, la elaborarea fiecărui element de conținut al strategiei militare, s-a aplicat una din metodele din cadrul metodologiei propuse.

Așadar, în subcapitolul unu se reflectă faptul, că din punct de vedere geografico-militar Republica Moldova se dispune aproximativ, în Nord-Estul Teatrului de Acțiuni Militare de Sud-Est la intersecția celor trei direcții strategice: direcția strategică de Vest; direcția strategică de Sud și direcția strategică de Nord-Est. Fiecare dintre aceste direcții cuprind până la trei direcții operative cu o capacitate medie de aproximativ, până la o armată de arme întrunite (organizată pe corpuri de armată).

În subcapitolul doi sunt prezentate rezultatele aplicării metodei de evaluare a amenințărilor militare, bazată pe analiza situației strategice. Ca rezultat al aplicării acestei metode, s-a ajuns la concluzia, că originea riscurilor și amenințărilor, inclusiv și cele militare, la adresa Republicii Moldova va depinde, în mare măsură, de orientarea sa politică. Astfel, dacă la nivel politic se va decide orientarea spre Est, amenințările vor veni dinspre Vest și invers, orientarea spre Europa va genera, amenințări dinspre Est. De asemenea, în urma analizei potențialul militar al statelor vecine Republicii Moldova și a caracteristicilor geografico-militare a teatrului de acțiuni militare, s-a prognozat, că Republica Moldova ar putea fi implicată, în două tipuri de războaie, cum ar fi: război de mică intensitate, sau război de intensitate mare.

Subcapitolul trei prezintă rezultatele aplicării metodei de prognozare a forțelor militare necesare Republicii Moldova. Așadar, s-a ajuns la următoarele rezultate, că într-un război de intensitate mare, forța militară necesară Republicii Moldova va fi de la 21 la 40 de unități tactice de tip brigadă, ceea ce ar include aproximativ 185000 militari. În cadrul războiului de intensitate mică, va fi de 13 mari unități tactice de tip brigadă, 2 comandamente de nivel operativ, un comandament

de nivel operativ-strategic și un comandament strategic, ceea ce va constitui aproximativ 60000 de militari. Pe timp de pace, forțele armate vor include 4 mari unități tactice de tip brigadă, dintre care, 1 brigadă de infanterie, 2 brigăzi de infanterie motorizată și o brigadă de tancuri, 1 comandament operativ de nivel divizie, 2 comandamente operativ-strategice de nivel corp de armată și un comandament strategic militar, ceea ce va include un număr aproximativ de 15000 la 20000 de militari.

În acest context, cunoscând numărul de militari necesar, estimat la etapa precedentă și numărul populației Republicii Moldova, știind potențialul de mobilizare al țării, prezentat anterior, și pornind de la faptul că procentul mediu de mobilizare, constituie aproximativ 5%, din numărul populației, ajungem la concluzia că, Republica Moldova dispune de un potențial demografic necesar, pentru asigurarea armatei cu resurse umane, atât pe timp de pace, cât și pe timp de război.

În subcapitolul patru sunt prezentate rezultatele aplicării metodei de prognozare a mijloacelor militare în cazul Republicii Moldova.

În urma aplicării acestei metode, am ajuns la următoarele rezultate, că pentru pregătirea armatei, pentru un război de mare intensitate, costul necesar depășește, de multe ori produsul intern brut al Republicii Moldova, pe când costul mijloacelor militare necesare, într-un război de mică intensitate și pe timp de pace, constituie un procent foarte mare, din produsul intern brut.

În această ordine de idei, reieșind din efortul economic enorm, care necesită să-l depună țara noastră, pentru înzestrarea armatei, cu mijloace militare moderne, considerăm, că Republica Moldova, ca și orice alt stat, ar trebui să eșaloneze cheltuielile, pe anumite perioade de timp, reieșind din posibilitățile sale economice și gradul de amenințare militară existent. Totodată, pentru ca forța militară necesară să fie egală cu forța militară reală, procentul de finanțare al armatei ar trebui să reprezinte 2-3% din PIB.

Subcapitolul cinci prezintă rezultatele aplicării metodei de elaborare a concepției strategice în cazul Republicii Moldova. În urma aplicării metodei respective, am ajuns la următoarele rezultate:

- unica formă de acțiune strategică, va fi apărarea strategică;
- în cazul când forța militară reală a Republicii Moldova, va fi egală cu forța militară necesară, se va recurge la acțiunile militare clasice, iar în situația când forța militară reală, va fi cu mult inferioară celei necesare, pentru realizarea scopurilor strategice se va recurge, la formele de acțiune asimetrice;
- în cadrul recurgerii la formele de acțiuni clasice, în cadrul războiului de intensitate mare, apărarea strategică, va include de la 2 la 3 operații de apărare, de nivel operativ-strategice, care și ele la rândul lor, vor include mai multe operații de apărare, de nivel operativ;

- în cadrul războiului asimetric, dispozitivul strategic, va avea particularitățile sale. El va reprezenta un element important al structurii apărării, iar unele elemente ale lui, ar trebui să fie organizate, încă din timp de pace. În acest caz, considerăm că dispozitivul strategic, va trebui să includă: grupările de manevră, sistemul de conducere, rezerva și sistemul logistic. În acest context, în cadrul apărării strategice, se vor aplica următoarele procedee: evitarea contactului cu inamicul, pe timpul intervenției și ocupării teritoriului propriu; impunerea adversarului de a-și dispersa forțele în spații cât mai mari; hărțuirea permanentă a inamicului, pe o perioadă lungă de timp; executarea loviturii decisive, în scopul neutralizării sau nimicirii adversarului și eliberării teritoriului național.

Concluzii la capitolul trei:

1. Aplicând metodologia bazată pe analiza situației strategice, exemplul Republicii Moldova demonstrează că această abordare permite elaborarea unei strategii militare adecvate, pentru a răspunde provocărilor militare actuale. Analiza geostrategică și identificarea potențialelor amenințări oferă o bază solidă pentru planificarea apărării naționale.

2. Caracteristicile geografice și militare ale Republicii Moldova, configurația frontierelor, dispunerea obiectivelor de importanță strategică și direcțiile operative indică necesitatea divizării țării în regiuni militare. Această structură facilitează gestionarea eficientă a resurselor și coordonarea operativă în caz de conflict. În contextul geopolitic actual, majoritatea amenințărilor provin din Est. Vecinătatea cu state cu potențial militar și economic considerabil, subliniază necesitatea unei apărări robuste.

3. Există probabilitatea implicării Republicii Moldova în două tipuri de războaie: de intensitate mare și de intensitate mică. Aceste scenarii necesită planificări și resurse diferite, adaptate contextului specific al fiecăruia. În caz de război de mare intensitate, Republica Moldova ar avea nevoie de aproximativ 185.542 de militari, în război de mică intensitate de 60.000 de militari, iar pe timp de pace de 15.000-20.000 de militari. Aceste necesități pot fi acoperite doar prin alocarea a 1-2% din PIB pentru apărare. În contextul amenințărilor militare accentuate și resurselor economice limitate, Republica Moldova ar trebui să apeleze la sprijinul partenerilor internaționali, inclusiv NATO și UE.

4. Republica Moldova își va putea realiza obiectivele politico-militare doar prin recurgerea la apărarea strategică. Aceasta implică planificarea și executarea unor strategii bine definite pentru a face față provocărilor militare. Atunci când forțele armate reale vor corespunde cu cele necesare, Republica Moldova va desfășura acțiuni militare convenționale, pentru a-și apăra independența și integritatea teritorială. În caz contrar, se va recurge la procedee specifice acțiunilor asimetrice.

5. Susținem pe deplin conceptul teoretic conform căruia *strategia militară* trebuie să includă: a) *evaluarea riscurilor și amenințărilor militare*, b) *prognoza caracterului viitorului război*, c) *strategia mijloacelor*, d) *strategia forțelor* și *strategia operațională*. Aceste componente sunt esențiale pentru asigurarea apărării eficiente a unui stat.

6. Studiul confirmă că strategia militară este o componentă a artei militare și, totodată, un domeniu al strategiei generale. Ca parte a strategiei generale, strategia militară gestionează riscurile și amenințărilor militare, estimează și evaluează caracterul viitorului război și stabilește structura forței militare. În calitate de componentă a artei militare, strategia militară reprezintă arta conducerii acțiunilor militare în general și a operațiilor militare de nivel strategic.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Problematica științifică importantă, soluționată în domeniul științelor militare. Lucrarea contribuie la clarificarea și dezvoltarea bazelor teoretico-conceptuale ale strategiei militare și la formularea unei strategii de apărare a Republicii Moldova, adaptată mediului de securitate regională instaurat după invazia militară a Federației Ruse împotriva Ucrainei. Studiul subliniază necesitatea adaptării strategiei militare a Republicii Moldova la dinamica amenințărilor din mediul de securitate regional. Caracteristicile geografico-militare ale teritoriului Republicii Moldova, configurația frontierelor și dispunerea obiectivelor strategice sunt factori determinanți în structura și organizarea apărării naționale. Evaluarea riscurilor și amenințărilor, în special celor dinspre Est, evidențiază importanța unei strategii militare fundamentate și flexibile, capabilă să răspundă rapid și eficient la diverse scenarii de conflict. Aplicarea metodologiei de cercetare bazată pe analiza situației strategice a demonstrat că divizarea teritoriului Republicii Moldova în regiuni militare și identificarea direcțiilor strategice și operative adecvate sunt esențiale pentru eficiența apărării naționale. Studiul a relevat necesitatea unei forțe militare adaptate contextului geopolitic, cu o finanțare corespunzătoare, și a subliniat importanța sprijinului internațional în fortificarea capacităților Armatei Naționale. Acest studiu teoretic este esențial pentru pregătirea și adaptarea forțelor armate ale Republicii Moldova la provocările actuale ale mediului de securitate regională.

În urma cercetărilor efectuate, autorul a formulat următoarele **concluzii**:

2. În istoriografia științei militare contemporane, conceptul de „strategie militară” este interpretat în mod diferit, deoarece nici actele normative în vigoare, nici autorii occidentali și nici cercetătorii ex-sovietici nu reflectă în totalitate misiunile caracteristice strategiei militare pentru a realiza obiectivele politico-militare. Aceste lacune conduc la apariția unor dificultăți în conducerea sistemului de apărare a statului în timpul conflictelor armate. Totodată, o problemă importantă reprezintă încercarea de universaliza metodele de elaborare a strategiei forțelor armate, promovate de teoriile militare externe din Occident și unele state ex-sovietice. Majoritatea teoreticienilor

militari în lucrările lor reflectă problemele legate de forțe și mijloace pentru realizarea obiectivelor stabilite, însă considerăm mai eficient ca conținutul strategiei militare să exprime riscurile și amenințările cu caracter militar [10, p. 56; 52, p. 121].

3. În Republica Moldova nu există o concepție unitară cu privire la strategia militară. În prezent, arta și știința strategică națională se află la început de cale, bazându-se pe cunoștințele ambelor școli strategice - occidentală și ex-sovietică. Actualmente, există necesitatea elaborării unui nou concept de „strategie militară”, care să corespundă cerințelor mediului de securitate național și regional. În opinia noastră, strategia militară ar trebui să se axeze pe patru probleme esențiale cu referire la riscuri și amenințări cu caracter militar: strategia forțelor, strategia mijloacelor, strategia operațională și arta strategică [10, p. 58].

4. Metodele tradiționale de elaborare a strategiilor militare nu asigură o analiză suficientă a factorilor determinanți ai desfășurării luptei armate la nivel strategic. În scopul evaluării situației strategice și elaborării calitative a strategiilor militare, considerăm necesară aplicarea în cadrul procesului de planificare strategică a **noii metode de prognozare a forțelor armate**, care include următoarele etape: 1) estimarea forței în funcție de analiza teatrului de acțiuni militare; 2) estimarea forței în funcție de analiza potențialului adversar; 3) estimarea forței în funcție de analiza potențialului demografic al statului; 4) estimarea forței în funcție de analiza potențialului economic al statului. Metoda de prognozare a forțelor militare va contribui la evaluarea obiectivă a structurii forțelor armate, conform cerințelor luptei armate moderne [13, p. 125].

5. În prezent, nivelul strategic al artei militare a suportat schimbări semnificative, determinate de evoluțiile survenite în desfășurarea luptei armate, influențate de progresele tehnico-științifice. Strategia militară este o parte componentă superioară a artei militare și un domeniu al strategiei generale, reprezentând atât arta, cât și știința de utilizare în război a forțelor armate ale statului. Aceasta implică planificarea și conducerea acțiunilor militare de mare amploare, în scopul realizării obiectivelor strategice. În opinia noastră, lupta armată se desfășoară conform unor legi și reguli, principii și procedee ale artei militare, iar la nivel strategic conform strategiei militare. Victoria în desfășurarea acțiunilor militare se va obține numai atunci când conducerea strategică militară va respecta cu strictețe și în mod creativ atât legile, cât și principiile luptei armate [28, p. 177].

6. În urma analizei factorilor determinanți ai desfășurării luptei armate la nivel strategic, am ajuns la concluzia că strategia militară reprezintă arta de întrebuintare în război a forțelor armate ale statului. Planificarea și conducerea acțiunilor militare de mare amploare este un domeniu important și responsabil al strategiei militare. În contextul luptei militare moderne strategia militară este

determinată de următorii factori: 1) poziția geografică a statului; 2) caracteristicile geografico-militare ale teatrului de acțiuni militare; 3) caracterul riscurilor și amenințărilor militare din partea inamicului potențial; 4) caracterul viitorului război; 5) potențialul demografic al statului; 6) potențialul economic al statului și 7) progresul tehnico-științific. În procesul de elaborare a strategiei militare este necesar să se desfășoare o analiza detaliată a factorilor menționați [19, p. 56].

7. Reieșind din noile cerințe ale luptei armate moderne, strategia militară ar trebui să se axeze pe următoarele patru probleme esențiale: 1) *prognostizarea caracterului viitorului război*; 2) *strategia forțelor*; 3) *strategia mijloacelor* și 4) *strategia operațională*. Strategia forțelor este o componentă de bază a strategiei militare, care ține de stabilirea necesarului de forțe pentru realizarea obiectivelor strategice. Considerăm că aplicarea metodologiei de evaluare a structurii de forță în cadrul procesului de elaborare a strategiei militare va permite obținerea unor rezultate mai reușite în proiectarea forțelor armate. Strategia mijloacelor reprezintă baza punerii în aplicare a strategiei militare, pentru a o structura și completa. Strategia operațională este o componentă importantă a strategiei militare, care are rolul de aplicare a forțelor și mijloacelor stabilite de către strategia forțelor și a mijloacelor, în funcție de situație strategică existentă. În opinia noastră, în confruntarea militară actuală se vor aplica următoarele forme de manevră în ofensiva strategică: 1) *lovitura frontală*, 2) *învăluirea și întoarcerea strategică*, 3) *manevra pe direcții exterioare și interioare*. În apărarea strategică, vor fi relevante următoarele forme: 1) *schimbarea efortului strategic de pe o direcție pe alta*; 2) *contralovitura strategică* și 3) *manevra pe direcții interioare și exterioare* [9, p. 324]

8. Reieșind din caracteristicile geografico-militare, configurația frontierelor, dispunerea obiectivelor de importanță strategică și operativă, pentru a organiza eficient apărarea teritorială țării noastre, considerăm necesar din perspectiva militară de a diviza teritoriul Republicii Moldova în trei regiuni militare: 1) *Regiunea militară „Nord”*, 2) *Regiunea militară „Centru”* și 3) *Regiunea militară „Sud”* (Anexa nr. 23). Astfel, fiecare regiune militară va include 1-2 direcții operative, iar obiectivele de importanță operativă și strategică vor fi repartizate relativ egal, ceea ce va permite, în funcție de caracterul amenințărilor militare, să fie repartizate rațional resursele de apărare și conducerea mai eficientă a acțiunilor militare [19, p. 57].

9. Republica Moldova este situată între două centre de putere aflate într-o competiție acerbă. Această situație se agravează și prin faptul că Republica Moldova este situată pe Direcția strategică de Nord-Est a continentului european, care este una dintre direcțiile strategice de importanță geopolitică sporită. În cazul declanșării unor acțiuni militare împotriva Republicii Moldova, statele din regiune dispun de un potențial real pentru crearea grupărilor de forțe capabile să exploateze la

maximum capacitățile direcțiilor operativ-strategice, care converg pe teritoriul Republicii Moldova. Aplicând funcția predictivă a strategiei militare și investigând factorii strategici menționați, putem prognoza că Republica Moldova ar putea fi implicată în două tipuri de războaie: 1) *un război de mică intensitate* sau 2) *unul de intensitate mare* [9, p. 323].

10. În contextul riscurilor și amenințărilor militare condiționate de actualul mediu de securitate regional, susținem că Forțele Armate ale Republicii Moldova nu dispun de capacități militare suficiente pentru a-și îndeplini misiunile constituționale, în structura existentă și în conformitate cu documentele oficiale în vigoare. Reieșind din faptul, că Republica Moldova riscă să fie implicată în două tipuri de războaie, susținem că ar fi mai corect să fie estimată inițial structura armatei necesare statului într-un război de mare intensitate, urmând apoi să fie stabilită forța militară necesară într-un conflict de mică intensitate [27, p. 96].

11. Republica Moldova își va putea realiza obiectivele politico-militare doar prin recurgerea la *apărarea strategică*. Aceasta implică planificarea și executarea unor strategii bine definite, pentru a face față provocărilor militare. Atunci când forțele armate reale vor corespunde celor necesare, Republica Moldova va desfășura acțiuni militare convenționale, pentru a-și apăra independența și integritatea teritorială. În caz contrar, se va recurge la procedee specifice acțiunilor asimetrice. Susținem pe deplin conceptul teoretic conform căruia *strategia militară* trebuie să includă: a) *evaluarea riscurilor și amenințărilor militare*, b) *prognoza caracterului viitorului război*, c) *strategia mijloacelor*, d) *strategia forțelor și strategia operațională*. Aceste componente sunt esențiale pentru asigurarea apărării eficiente a unui stat [27, p. 101].

12. Având în vedere complexitatea procesului de conducere a unui stat, considerăm adecvată existența unui domeniu specializat între politică și strategia militară, denumit strategia generală. Acest domeniu va fi specializat în gestionarea elementelor puterii naționale pentru realizarea obiectivelor politice. Totodată, din punct de vedere instituțional, problemele strategiei generale vor fi responsabilitatea puterii executive a statului. Strategia generală va coordona strategiile de ramură, stabilind obiective și sarcini pentru acestea (informaționale, diplomatice, economice și militare). La rândul lor, strategiile de ramură vor stabili căile de realizare a obiectivelor strategice menționate, utilizând forțele și mijloacele disponibile [22, p. 106].

În baza rezultatelor obținute, prin valorificarea științifică a scopului și obiectivelor propuse, facem următoarele **recomandări**:

1. *Comisiei pentru elaborarea Strategiei Naționale de Apărare a Republicii Moldova*: Recomandăm ca, în cadrul procesului de elaborare a strategiei militare a Republicii Moldova, și anume la etapa evaluării riscurilor și amenințărilor militare, un subiect central să fie procesul de

prognozare a caracterului viitoarelor conflicte sau războaie. Acest fapt va permite ca procesul de elaborare a strategiei militare să servească drept reper de bază pentru elaborarea strategiei forțelor și a mijloacelor și, corespunzător, a strategiei operaționale.

2. *Parlamentului Republicii Moldova*: Recomandăm ca, în contextul geostrategic actual, pentru ca forța militară reală a Republicii Moldova să corespundă cu forța militară necesară, sectorul de apărare să fie finanțat cu 2-3% din produsul intern brut. Numai în acest caz, țara noastră ar avea posibilitatea de a-și crea o armată modernă, care să corespundă cerințelor actuale ale câmpului de luptă modern.

3. *Guvernului Republicii Moldova*: Reieșind din faptul că strategia generală, în cadrul procesului de conducere, are rolul de a stabili căile de realizare a obiectivelor politice, considerăm necesar ca domeniul strategiei generale să fie repartizat în responsabilitatea guvernului. Acest lucru va crea posibilitatea de a eficientiza și reduce timpul de reacție al sistemului de conducere strategică și al sistemului național de securitate și apărare din Republica Moldova în diverse situații complexe.

4. *Ministerului Apărării al Republicii Moldova*: Considerăm necesară, din punct de vedere militar, împărțirea teritoriului Republicii Moldova în trei regiuni militare: Regiunea Militară „Nord”, Regiunea Militară „Centru” și Regiunea Militară „Sud”. Astfel, fiecare regiune militară va include 1-2 direcții operative, iar obiectivele de importanță operativă și strategică vor fi repartizate relativ egal. Aceasta va permite, în funcție de caracterul amenințărilor militare, repartizarea rațională a resurselor de apărare și conducerea mai eficientă a acțiunilor militare.

5. *Mediului academic din Republica Moldova*: Considerăm necesară introducerea conceptului de strategie generală în știința strategică a țării noastre. Acest concept ar cerceta domeniul plasat între politică și strategia militară în cadrul procesului de conducere. Această abordare ar permite studierea calitativă și mai ordonată a procesului de conducere strategică și, ca rezultat, deducerea de noi principii și procedee de acțiune strategică, adecvate cerințelor noului mediu de securitate.

6. *Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”*: Propunem ca în teoria și practica strategică să fie adoptat un nou concept, conform căruia *strategia militară* reprezintă o componentă superioară a artei militare și, în același timp, un domeniu al strategiei generale. Strategia militară constituie arta și știința utilizării forțelor armate ale statului în război, precum și planificarea și conducerea acțiunilor militare de mare amploare, în vederea realizării obiectivelor strategice. Adoptarea acestui concept va permite ca strategia militară să corespundă în totalitate cerințelor actuale ale luptei armate.

Perspectivile de cercetare a problemei științifice constau în clarificarea și dezvoltarea bazelor teoretico-conceptuale ale strategiei militare și elaborarea unei noi strategii de apărare a Republicii Moldova, adaptată mediului de securitate regională, instaurat după invazia militară a Federației Ruse împotriva Ucrainei. Adaptarea strategiei militare a Republicii Moldova la dinamica evoluțiilor geopolitice din regiune presupune monitorizarea continuă a riscurilor și amenințărilor militare. Evaluarea obiectivelor strategice și operativ-tactice poate determina optimizarea structurilor de apărare și alocarea resurselor militare.

BIBLIOGRAFIE

a) în limba română

1. BEAUFRE, A. *Introducere în strategie. Strategia acțiunii*. București: U.N.Ap., 1974. 155.p ISBN 978-973-663-638-7.
2. BEAUFRE, A. *Strategie pentru viitor. Probleme militare ale războiului modern*. București: Editura militară, 1991. 156 p. ISBN: 973-32-0262-2.
3. CHARLES DE GAULLE. *Armata profesionistă*. București: A.Î.S.M., 1994. 184 p. ISBN 10: 2259000460.
4. CHIMERCIUC, N. *Adecvarea acoperirii la prima operație strategică defensivă*: tz. de doct. în științe militare. București, 2004. 204 p.
5. CLAUSEWITZ, C. *Despre război*. București: Antet, 2006. p. 408. ISBN 978-973-636-516-4.
6. COROPCEANU, I. *Serviciul militar în Republica Moldova: abordare politico-juridică*: tz. de doct. în științe politice. Chișinău, 2007. 150 p.
7. COUTAU-BEGARIE, H. *Tratat de strategie*. București: U.N.Ap., 2006. 442 p. ISBN:973-663-333-4.
8. GÎRNET Iu., BABIN A, SERAFIMCIUC V, PROFIR C. *Tehnici de fundamentare a deciziilor folosind metodele calculelor tactice*. În: Materialele conferinței cu participare internațională. București: Universitatea Națională de Apărare, 2006 pp. 429-439, ISBN [13] 978-973-7854-41-4.
9. GÎRNET, Iu. *Operațiunile strategice în cadrul luptei armate: factori ce determină conținutul, durata și succesul*. În: Materialele conferinței cu participare internațională. Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate, 2017. pp. 321-326. ISBN: 978-9975-3174-2-9.
10. GÎRNET, Iu. *Abordări conceptuale privind conținutul strategiei*. În: Revista Militară. Studii de Securitate și Apărare. 2017. nr.1(17). Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, pp. 55-58. ISSN 1857-405X.
11. GÎRNET, Iu. *Concepte contemporane privind strategia*. În: Materialele conferinței interuniversitare. Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate, 2016. pp. 49-51. ISBN: 355-351-746(478)(082).
12. GÎRNET, Iu. *Considerații privind noțiunea de „Război hibrid”*. În: Materialele conferinței cu participare internațională. Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate, 2015. pp. 245-251. ISBN: 978-9975-3048-7-0.
13. GÎRNET, Iu. *Fundamente teoretico-metodologice ale structurii forțelor armate*. In: Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”. 2020. nr. 3(58). pp. 121-127. ISSN 1857-0461. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.4269513>
14. GÎRNET, Iu. *Interdependența finanțelor publice și a strategiei militare în perioada contemporană*. În: Materialele conferinței cu participare internațională. Pitești: Universitatea Constantin Brâncoveanu, 2018. pp. 19-21. ISSN-L: 2537-4222.
15. GÎRNET, Iu. *Metodele pregătirii și desfășurării exercițiilor militare*. Chișinău: Editura Academia Militară a Forțelor Armate, 2017, 106 p. ISBN 978-9975-3174-0-5.
16. GÎRNET, Iu. *Război hibrid. Între istorie și actualitate*. În: Revista Militară. Studii de Securitate și Apărare. 2015. nr. 1(13). Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, pp. 19-22. ISSN 1857-405X.
17. GÎRNET, Iu. *Riscuri și amenințări la adresa securității militare a Republicii Moldova*. În: Materialele conferinței cu participare internațională. Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate, 2017. pp. 245-251. ISBN: 355-351-746 (748)(082).
18. GÎRNET, Iu. *Strategia între artă și știință*. În: Materialele conferinței cu participare internațională. Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate, 2016. pp. 159-163. ISBN: 978-9975-84-017-0.

19. **GÎRNEȚ, Iu.** *Unele considerații privind arta militară națională.* În: Revista Militară. Studii de Securitate și Apărare. 2011. nr. 1(4). Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, pp. 55-58. ISSN 1857-405X.
20. **GÎRNEȚ, Iu.,** BUCLIȘ, M., ȘARAMET, S. *Doctrina pentru operații întrunite ale Armatei Naționale.* Chișinău: Editura militară, 2013. 59 p.
21. **GÎRNEȚ, Iu.,** CERNEȚCHI, E., CAZACOV, L. *Manualul de luptă al companiei de infanterie.* Chișinău: Editura militară, 2010. 237p.
22. **GÎRNEȚ, Iu.,** GÎRNEȚ, S. *Politica și strategia. Repere istorice.* În: Revista Militară. Studii de Securitate și Apărare. 2013. nr.1(9). Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, pp. 105-108. ISSN 1857-405X.
23. **GÎRNEȚ, Iu.,** MEREUȚĂ, Gh. *Tendențe de evoluție a strategiei. Prezent și perspective.* În: Materialele conferinței cu participare internațională. București: Universitatea Națională de Apărare, 2017. pp.205-211. ISSN-L 2285-8318.
24. **GÎRNEȚ, Iu.,** STOIAN, V., SEVERIN, V. *Manualul de luptă al plutonului de infanterie.* Chișinău: Editura militară, 2009. 236 p.
25. **GÎRNEȚ, Iu.,** ȘARAMET, S. *Manualul de luptă a batalionului de infanterie.* Chișinău: Editura militară, 2012. 284 p.
26. **GÎRNEȚ, Iu.,** ZAVALSKI, I. *Aspecte privind lupta în mediul urban.* În: Revista Militară. Studii de Securitate și Apărare. 2012. nr. 1(7). Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, pp. 80-90. ISSN 1857-405X.
27. **GÎRNEȚ, Iurie.** *Operațiile de apărare în contextul unui război de intensitate mare.* În: Evoluția științei militare în contextul noilor amenințări la securitatea națională și regională, 17 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: 2020, Vol. 1, pp. 94-110. ISBN 978- 9975-3345-6-3
28. **GÎRNEȚ, Iurie.** *Tendențe, factori și perspective care vor influența conținutul, durata și succesul desfășurării operațiilor strategice în cadrul luptei armate.* În: Probleme actuale ale științei militare și securității naționale, 16 mai 2016, Chișinău. Chișinău: Biroul editorial al Academiei Militare, 2016, pp. 174-178. ISBN 978-9975-3048-9-4.
29. GROZEA, T. *Tendențe, orientări, controverse în strategiile militare contemporane.* București: Editura militară, 1991. 247 p. ISBN 973-32-0154-5.
30. LOGOFĂTU, Gh. *Elemente de strategie militară.* București: Editura militară, 1975. 340 p. B 255.
31. LUTTWAK, E. *Strategia. Logica războiului și păcii.* Moscova: Universitatea „Dmitri Pojarskii”, 2012. 387 p. ISBN 978-5-91244-022-9.
32. MAURICIUS. *Arta militară.* București: Editura Academia R.S.R., 1970. 424 p. CZU 355.01[3].
33. MEREUȚĂ, Gh. *Managementul resurselor umane-factor potentator al capacității militare a unui stat:* tz. de doct. în științe militare. București, 2005. 228 p.
34. MUREȘAN, M. *Reflecții despre fenomenul militar.* București: U.N.Ap., 2004. 156 p. ISBN: 973-663-118-4.
35. MUREȘAN, M. *Tendențe în evoluția teoriei și practicii războiului.* București: U.N.Ap., 2006. 190 p. ISBN 973-663-303-9.
36. MUREȘAN, M., VĂDUVĂ, GH. *Războiul viitorului, viitorul războiului.* București: U.N.Ap., 2004. 515 p. ISBN: 973-663-123-0.
37. ONIȘOR, C. *Elemente de artă strategică românească.* București: Academia de Înalte Studii Militare, 2001. 220 p. ISBN: 973-9324-11-8.
38. ONIȘOR, C. *Teoria strategiei militare.* București: Academia de Înalte Studii Militare, 1999. 700 p. ISBN: 973-9324-11-8.
39. POPESCU, C. *Elemente de teorie a strategiei militare.* București: U.N.Ap., 2015. 188 p. ISBN 978-606-660-196-2.
40. SOARE, C. *Dialectica luptei armate.* București: Editura militară, 1981. 228 p. B 216.

41. SOARE, C. *Gândirea militară*. Oradea. Imprimeria de Vest R.A., 1999. 267 p. ISBN: 973-9241-96-4.
42. SOARE, C. *Problemele filosofice ale Științei militare*. București: Editura militară, 1987. 234 p. ISBN B -10286.
43. SOARE, C. *Problemele filosofice ale Științei militare*. București: Editura militară, 1991. 237 p. ISBN: 973-32-0165-0.
44. SOARE, C. *Războiul și politica în epoca contemporană*. București: Editura militară, 1986. 262 p. B 10186.
45. VĂDUVĂ, G. Integralitatea strategiei. In: *Gândirea militară românească*. 2005, nr 3 (2006), pp. 115-122. ISSN 1454- 0460.
46. VĂDUVĂ, G. Strategia generativă. In: *Gândirea militară românească*. 2005, nr 5 (2005), pp. 111-119. ISSN 1454- 0460.
47. VĂDUVĂ, G. Strategie națională și strategie de alianță. In: *Impact strategic*. 2005, nr 2 (2005), pp. 97-102. ISSN 1582- 6511.
48. VĂDUVĂ, Gh. *Nori pentru mileniul trei. Eseu de geostrategie*. București: Editura National, 1998, 448 p. ISBN: 973-9308-79-1.
49. VĂDUVĂ, Gh. *Principii ale războiului și luptei armate* [online]. București: U.N.Ap., 2003. 94 p. [citat 14.02.2017]. Disponibil: https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/principii_ale_razboiului.pdf
50. VĂDUVĂ, Gh. *Strategia acțiunilor rapide*. București: A.Î.S.M., 2002, 222 p. ISBN: 973-831-55-X.
51. VĂDUVĂ, Gh. *Strategie militară pentru viitor*. București: Paideia, 2003, 300 p, ISBN: 973-596-161-X.
52. VĂDUVĂ, Gh. *Războiul asimetric și noua fizionomie a conflictualității armate*. București: Editura Universității Naționale de Apărare, 2007, 48 p. ISBN 978-973-663-597-7.
53. VĂDUVĂ, Gh. *Strategie integrală* [online]. București: U.N.Ap., 2003. 214p. [citat 14.07.2016]. Disponibil: https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/strategia_integrala.pdf.
54. XENOFON. *Statul spartan: statul atenian*. București: Editura Best Publishind, 2002. 50p. ISBN 973-8325-02-1

c) în limba franceză

55. FOCH, F. *Des principes de la guerre*. Paris: Edite par economica. 1996. 531 p. ISBN 10: 2743300655.
56. FULLER, V. *La conduite de la guerre*. Paris: Payot, 2007. 479 p. ISBN-10: 2228901539, ISBN-13: 978-2228901536.

e) în limba rusă:

57. АХРОМЕЕВ, С., КОРНИЕНКО, Г. *Глазами маршала и дипломата. Критический взгляд на внешнюю политику СССР до и после 1985 года*. Москва: Издательство „Международные отношения”, 1992. 320 с. ISBN 5-7133-0531-7.
58. ВАЛЬТЕР, Г. *Германский Генеральный штаб. История и структура*. Москва: Издательство Центрполиграф, 2005. 478 с. ISBN 5-9524-1591-1.
59. ВАРЕНИКОВ, В. *Неповторимое*, том 1. Москва: Издательство „ Советский писатель”, 2001. 544 с. ISBN 5-265-03487-0.
60. ВАРЕНИКОВ, В. *Неповторимое*, том 2. Москва: Издательство „ Советский писатель”, 2001. 544 с. ISBN 5-265-03488-9.
61. ВАРЕНИКОВ, В. *Неповторимое*, том 3. Москва: Издательство „ Советский писатель”, 2001. 320 с. ISBN 5-265-03489-7.
62. ВАРЕНИКОВ, В. *Неповторимое*, том 4. Москва: Издательство „ Советский писатель”, 2001. 400 с. ISBN 5-265-03490-0.

63. ВАРЕНИКОВ, В. Неповторимое, том 5. Москва: Издательство „Советский писатель”, 2001. 448 с. ISBN 5-265-03491-9.
64. ВАРЕНИКОВ, В. Неповторимое, том 6. Москва: Издательство „Советский писатель”, 2001. 640 с. ISBN 5-265-03492-7.
65. ВАРЕНИКОВ, В. Неповторимое, том 7. Москва: Издательство „Советский писатель”, 2001. 640 с. ISBN 5-265-03493-5.
66. ГАРТ, Л. *Стратегия не прямых действий*. Москва: Издательство „Терра Фантастика”, 2003. 656 с. ISBN 5-17-017435-7.
67. ЖОМИНИ, Г. *Стратегия и тактика в военном искусстве*. Москва: Издательство „Центрполиграф”, 2009. 262 с. ISBN 978-5-9524-4237-5.
68. ЖЕЛТОВ, А., КОНДРАТКОВ, Т., ХОМЕНКО, Е. *Методологические проблемы военной теории и практике*. Москва: Военное издательство, 1969. 489 с. р. Г 69015.
69. ЖУКОВ, Г. Воспоминание и размышления. Москва: Издательство „Олма-пресс”, 2002. 118 с. ISBN 5-224-03195-8.
70. КЮЛЬМАН, Ф. *Стратегия* [online]. Москва: Военное издательство, 1939. 546 с. [citat 14.02.2017]. Disponibil: http://militera.lib.ru/science/kuhlman_f/index.html.
71. МИХАЛЕВ, С. *Военная стратегия. Подготовка и ведения войн Нового и новейшего времени*. Москва: Кучкого поле, 2003. 947 с. ISBN 5-86090-060-0.
72. МАКИАВЕЛЛИ, Н. *Государь*. Москва: Издательство „Э”, 2016. 448 с. ISBN 978-5-699-64581-7.
73. МАКИАВЕЛЛИ, Н. *Искусство войны*. Москва: Издательство „Э”, 2016. 448 с. ISBN 978-5-699-64581-7.
74. ПОСТНИКОВ, С. *В далеких гарнизонах*. Москва: Издательство „Poligon-press”, 2004. 356 с. ISBN 5-94384-020-6.
75. РЕНДУЛИЧ, Л. *Управление войсками*. Москва: Военное издательство, 1974. 199 с. Р 39.
76. СВЕЧИН, А. *Стратегия* [online]. Москва: Госвоениздат, 1926. 265 с. [citat 14.12.2018]. Disponibil: <http://militera.lib.ru/science/svechin1/index.html>.
77. СОКОЛОВСКИЙ, В. *Военная стратегия*. Москва: Военное издательство, 1968. 463 с. ISBN Г 42662.
78. СУНЬ, ЦЗЫ. *Искусство войны*. Москва: Издательство „Э”, 2018. 432 с. ISBN 978-5-699-83750-2.
79. ТРИАНДАФИЛЛОВ, В. *Характер операций современных армий* [online]. Москва: Госвоениздат, 1936. 259 с. [citat 14.12.2018]. Disponibil: <http://militera.lib.ru/science/triandafillov1/index.html>.

ADNOTARE

la teza de doctor în științe militare „Nivelul strategic al artei militare în contextul noilor cerințe ale luptei armate”, autor Iurie GÎRNEȚ, SPECIALITATEA: 581.01- Artă militară, Chișinău, 2025

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 227 titluri, 145 de pagini text de bază și 39 de anexe. Rezultatele obținute sunt publicate în 21 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: Republica Moldova, știință militară, război, luptă armată, artă militară, strategie militară, strategie de securitate națională, artă operativă, forțe armate, dispozitiv strategic, sistem de conducere, grupare de forțe de nivel strategic, grupare de forțe de nivel operativ, manevra strategică, procedee de acțiune strategică.

Domeniul de studiu: știință militară.

Scopul lucrării: Scopul principal al prezentei lucrări este, cercetarea procesului de conducere și desfășurare a acțiunilor militare la nivel strategic, în contextul noilor cerințe ale luptei armate, cu aspect aplicativ pentru Republica Moldova.

Obiectivele cercetării: a supune analizei istoriografia cercetării nivelului strategic al artei militare în literatura de specialitate occidentală și a statelor post-sovietice; a determina noi dimensiuni teoretico-metodologice ale nivelului strategic al artei militare, în contextul noilor cerințe ale luptei armate; a supune analizei domeniul, din cadrul procesului de conducere la nivel strategic, situat între politică și strategie militară; a investiga noile caracteristici ale desfășurării luptei armate la nivel strategic și de a identifica o nouă metodologie de elaborare a strategiei militare; de a determina un nou conținut strategiei militare, care îi va permite să-și îndeplinească funcțiile, în cadrul procesului de conducere a acțiunilor militare; în baza noțiunilor teoretico-metodologice concepute de strategia militară, de a identifica un proiect de strategie militară necesară Republicii Moldova, în condițiile cerințelor mediului de securitate regional.

Noutatea și originalitatea științifică: se exprimă, prin efectuarea pentru prima dată, în Republica Moldova, a unei cercetări în domeniul științei militare, care scoate în evidență noi concepte teoretice cu privire la strategia militară, principii și procedee noi de conducere și desfășurare a acțiunilor militare la nivel strategic, reieșind din cerințele luptei armate moderne, de asemenea, prezentarea unei metodologii noi de elaborare a strategiilor militare, care ține să răspundă la cerințele noului mediu de securitate internațional și național. Totodată, lucrarea pentru prima dată, pune pe bază științifică noțiunile de bază ale strategiei militare a Republicii Moldova.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul științelor militare constă, în identificarea unor soluții în domeniul artei militare, care să contribuie la dezvoltarea teoriei și practicii strategiei militare, de asemenea, la asigurarea apărării naționale a Republicii Moldova, în contextul noilor cerințe ale luptei armate.

Semnificația teoretică a tezei derivă din contribuția autorului, la dezvoltarea teoriei artei militare, ca parte componentă a științelor militare, prin abordarea teoretico-conceptuală și analitico-aplicativă, în formă de studiu de caz a subiectelor abordate. Totodată, prezenta lucrare este una cu titlul de pionierat în Republica Moldova, grație caracterului interdisciplinar al cercetării, realizată în perimetrul științei militare.

Valorificarea aplicativă a lucrării: teza reprezintă un suport teoretico-conceptual cu valoare aplicativă pentru studenți, masteranzi și doctoranzi din cadrul instituțiilor de învățământ militar și civil, de asemenea factorilor de decizie din cadrul sistemului de conducere strategică.

Implementarea rezultatelor științifice: teza este elaborată în cadrul Școlii Doctorale (a „Științei militare și de Securitate”) din cadrul Academiei Militare a Forțelor Armate, fiind prezentată, examinată și susținută în ședința Consiliului Școlii doctorale.

Subiectele supuse abordării, în studiul respectiv, fac parte din aria intereselor științifice ale autorului, rezultatele investigațiilor fiind expuse la prelegeri, în cadrul unui curs special din AMFA „Alexandru cel Bun”, precum și în elaborările științifice publicate.

ANNOTATION

to the PhD thesis of Military Sciences "The strategic level of military art in the context of the new security environment", author Iurie GÎRNEȚ, SPECIALTY: 581.01 - Military art, Chisinau, 2025.

Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 227 titles, 145 pages of basic text, 39 annexes. The obtained results are published in 21 scientific papers.

Keywords: Republic of Moldova, military science, war, army battle, military art, military strategy, national security strategy, operative art, armed forces, strategic device.

Field of study: military science.

Aim of the paper: The main purpose of this paper is the research of the management and the deployment of the military actions at the strategic level in the context of the new security environment with an applied aspect in the Republic of Moldova.

Research objectives: In order to analyze the historiography of research on the strategic level of military art in the literature of Western and post-Soviet states; to determine new theoretical-methodological dimensions of the strategic level of military art in the context of the new requirements of armed wars to analyze the field, within the strategic leadership process, located between military policy and strategy; to investigate the new features of armed operations at strategic level and to identify a new methodology for drawing up the military strategy; to determine a new content for the military strategy, which will allow it to fulfill its functions in the process of conducting military actions; based on the theoretical-methodological notions conceived by the military strategy to identify a strategic military project necessary for the Republic of Moldova in the conditions of the requirements of the regional security environment.

Scientific novelty and originality: it is expressed for the first time in the Republic of Moldova as a research in the field of military science, which highlights new theoretical concepts regarding the military strategy, new principles and procedures of the management and carrying out military actions at strategic level, building on the requirements of the modern armed battle, also presenting a new methodology for the elaboration of the military strategies, which responds to the requirements of the new international and national security environment. At the same time, the thesis, for the first time, puts on the scientific basis the basic notions of the military strategy of the Republic of Moldova.

The important scientific problem solved in the field of military sciences consists in identifying solutions in the field of military art, contributing to the development of the theory and practice of the military strategy, as well as ensuring the national defense of the Republic of Moldova, in the context of the new security environment.

The theoretical significance of the thesis derives from the author's contribution to the development of the theory of military art as a component part of the military sciences through the theoretical-conceptual and analytical-application approach in the form of a case study of the topics addressed. At the same time, this paper is pioneered in the Republic of Moldova, thanks to the interdisciplinary character of the research carried out within the military science perimeter.

The Value of the Application of the Paper: The thesis represents a theoretical and conceptual support with an application value for students, master students and PhD students from the military and civil education institutions, as well as decision-makers within the strategic management system.

Implementation of the scientific results: the thesis is elaborated within the PhD School of "Military and Security Science" within Armed Forces Military Academy, being presented, examined and sustained in the meeting of the Council of the PhD School. The subject matter of the study is part of the scientific interest of the author, the results of the investigations are known at the lectures of a special course at AFMA "Alexandru cel Bun", as well as in the scientific papers published.

АННОТАЦИЯ

к диссертации на соискание ученой степени доктора военных наук „**Стратегический уровень военного искусства в контексте новой среды безопасности**”, автор Юрие ГЫРНЕЦ. Специальность: 581.01 – Военное искусство. Кишинёв, 2025.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография 227 источников, 39 приложений, 145 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 21 научных статьях.

Ключевые слова: Республика Молдова, военная наука, война, вооруженная борьба, военное искусство, военная стратегия, стратегия национальной безопасности, оперативное искусство, вооруженные силы, стратегическое построение войск, система управления, стратегическая группировка войск, оперативная группировка войск.

Область исследования: Военная наука.

Цель исследования: Основная цель этой диссертаций является исследование подготовки и ведения стратегических военных действий в контексте новых условий безопасности с прикладным аспектом для Республики Молдова.

Задачи исследования: проанализировать историографию исследований военной стратегии в научной литературе западных и постсоветских государств; определить новые теоретико-методологические аспекты стратегического уровня военного искусства в контексте новых требований вооруженной борьбы; проанализировать область, в рамках процесса стратегического управления, расположенную между политикой и стратегией; исследовать новые характеристики ведения вооруженной борьбы на стратегическом уровне и определить новую методологию составления военной стратегии; определить новое содержание военной стратегии, отвечающей новым требованиям ведения военных действий; на основе теоретико-методологических изобретений военной стратегии, разработать проект военной стратегии, который необходим Республике Молдова на современном этапе.

Научная новизна и оригинальность: заключается в том, что впервые в Республике Молдова проведены исследования в области военной науки, в котором освещаются новые теоретические концепции о военной стратегии, принципы и способы руководства стратегических военных действий, с учетом новых требований современной вооруженной борьбы, также, представлена новая методология разработки военных стратегий, которая отвечает современным требованиям войны. В то же время, работа впервые ставит на научную основу основные взгляды касающиеся военной стратегии Республики Молдова.

Важная решенная научная проблема в области военных наук заключается в выявлении решений в области военного искусства, которые способствуют развитию теории и практики военной стратегии, а также обеспечивают национальную оборону Республики Молдова в контексте новых условий безопасности.

Теоретическое значение работы вытекает из вклада автора в развитие теории военного искусства как составной части военной науки посредством теоретико-концептуального и аналитически-аппликативного подхода в форме тематического исследования вопросов. В то же время, мы считаем, что настоящая работа является новаторской в Республике Молдове.

Практическая значимость: Диссертация представляет теоретическую поддержку для студентов, магистров и аспирантов из высших военных и гражданских учебных заведений, а также для лиц, принимающих решения в рамках системы стратегического управления государства.

Внедрение научных результатов: Диссертация разработана в Докторской школе Военной академии, представлена, рассмотрена и была обсуждена на заседании комиссии по защите докторской диссертации. Предмет исследования является частью научного интереса автора, результаты исследований хорошо известны на лекциях специального курса в Военной академии, а также в опубликованных научных работах.

GÎRNEȚ IURIE

**NIVELUL STRATEGIC AL ARTEI MILITARE ÎN CONTEXTUL
NOILOR CERINȚE ALE LUPTEI ARMATE MODERNE**

581.01 – ARTĂ MILITARĂ

Rezumatul tezei de doctor în domeniu științe militare

Aprobat spre tipar: 20.03.2025
Hârtie offset. Tipar offset.
Coli de tipar.: 2,0

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj 50 ex.
Comanda nr. 03-2025

Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”,
mun. Chișinău, strada Haltei 23